

In memoriam Evert Maarten Smilda (1928-2020)

Op 11 november 2020 is in de leeftijd van 92 jaar Evert Smilda overleden, een man die van grote betekenis is geweest voor de geschiedschrijving van Aalten.

Toch was hij geen Achterhoeker van origine. Geboren in Utrecht maakte hij daar als tiener de Tweede Wereldoorlog mee en hielp zijn vader bij verzetsactiviteiten door het plakken van anti-Duitse posters. Hij vertelt erover via een geluidsopname in de schuilkelder van **het** Nationaal Onderduikmuseum in Aalten. In het laatste oorlogsjaar zat hij ondergedoken in Friesland en leerde Fries, de taal van zijn voorvaders. Na terugkeer in Utrecht rondde hij zijn opleiding af en kreeg een aanstelling als leerling op een laboratorium van de Universiteit van Utrecht.

Maar al spoedig kreeg hij een oproep om als dienstplichtig militair te worden uitgezonden naar voormalig Nederlands-Indië in het kader van de politionele acties. Daar werd hij aan een stafcompagnie toegevoegd als technisch materieelbeheerder. Gevaarlijke situaties tijdens nachtelijke patrouilles en het verlies van verschillende kameraden maakten deze periode voor hem veel heftiger dan zijn belevenissen tijdens de bezetting in Nederland. Na terugkeer in Nederland volgde hij een opleiding tot amanuensis (technisch onderwijs assistent) en trouwde met de uit Workum afkomstige Tine van der Horst met wie hij bijna 70 jaar in liefde en trouw verbonden mocht blijven.

In 1959 verhuisden zij naar Aalten vanwege een benoeming aan de Christelijke HBS. Zijn eerste klus was de verhuizing van het pand aan de Haartsestraat, waar toen lessen van de pas opgerichte HBS in gegeven werden (later werd het Postkantoor en nu is er alweer geruime tijd een makelaardij in gevestigd), naar de net gereedgekomen natuur- en scheikundevleugel van het nieuwe schoolgebouw aan de Slingelaan. Na een avondstudie in wis-, natuur- en scheikunde verwisselde hij zijn baan als amanuensis aan de inmiddels tot CSA omgedoopte Christelijke Scholengemeenschap Aalten voor die van leraar aan de CTS (Christelijke Technische School) aan de Ludgerstraat en de avondmavo.

Naast zijn werk in het onderwijs ontwikkelde Smilda een snel groeiende belangstelling voor geschiedenis. Van iemand die dit opmerkte kreeg hij een beschuitbus vol papieren, die later de bron vormden van zijn eerste boekje, *Twee Eeuwen tussen es en Slinge* over de koperslagers in de Peperstraat in Aalten. Het onderzoek voor deze publicatie bracht hem **in** contact met de archivaris Derk Willem Kobes, die met hem sprak over de wenselijkheid van een Oudheidkundige Werkgemeenschap voor de gemeenten Aalten, Dinxperlo en Wisch. Zo raakte hij betrokken bij de oprichting van ADW in 1962. Van tijd tot tijd verschenen er ook artikelen van zijn hand in ons Contactorgaan.

Twee jaar later wordt hem gevraagd toe te treden tot het bestuur van de Vereniging Oudheidkamer in Aalten, toen nog een bescheiden opslag in twee kamers van een gebouw aan de Markt. Na een professionele beschrijving van de collectie groeien daaruit de Aaltense Musea, door de verwerving van het Frerikshuus en Markt 12, nu het landelijk erkende Nationaal Onderduikmuseum. 40 jaar heeft Evert Smilda bestuurslid, waarvan 19 als voorzitter, aan deze ontwikkeling bijgedragen. Vanuit die rol heeft hij in de tachtiger jaren ook een het initiatief genomen voor de totstandkoming van de stichting Vrienden van de Aaltense Synagoge, toen de Joodse gemeente het onderhoud niet meer kon betalen. Ook over de grens had hij zijn contacten: zo richtte hij samen met de stadsarchivaris van Bocholt de Arbeitsgemeinschaft Historiker an Slinge Aa und Issel op, die zich ten doel stelt tweetalige publicaties op historisch gebied uit te geven. Voor verschillende bundels heeft hij artikelen

aangeleverd, b.v. voor de boeken *Grenzen komen en gaan Kommen und gehen* en *Wonderbaarlijke Tijden Wundersame Zeiten*.

Daarnaast heeft Evert Smilda verschillende uitgaven met fotoverzamelingen verzorgd onder de titel *Aalten in oude Ansichten* en de twee delen *Aalten, zoals het was, zoals het is*. Samen met J.G. ter Horst trad hij als redacteur op bij de samenstelling van *Rondom de Oude Sint Helenakerk*, een bundeling van bijdragen over de geschiedenis van de kerk in het centrum van Aalten, waarvoor hij zelf o.a. een belangwekkend hoofdstuk schreef over emigranten in de 19^e eeuw.

Wat weinigen weten is dat Evert Smilda een belangrijke rol heeft gespeeld voor het behoud van dat oude hart van Aalten. Toen in de zestiger jaren plannen werden gemaakt verschillende karakteristieke panden te slopen, heeft hij zich persoonlijk ingezet bij de provincie om deze panden op de monumentenlijst te krijgen, waardoor het centrum van Aalten het eerste beschermde dorpsgezicht in Gelderland werd. Daarna heeft hij nog 19 jaar lang deel uitgemaakt van de monumentencommissie van de gemeente Aalten.

Een verdienstelijk amateur-historicus is heengegaan en hij heeft een waardevolle erfenis nagelaten. Wij gedenken hem met dankbaarheid en diep respect.

Wim Mak